

فیش منبر؛ دنیا مزرعه آخرت

ویژه ایام فاطمیه

حضرت زهرا سلام الله علیها خطاب به غاصبین حق امیرالمؤمنین ع فرمودند: **وَاللَّهِ ... لَوْلَا إِنِّي أَكْرَهُ أَنْ يُصِيبَ الْبَلَاءُ مَنْ لَدُنْبِ لَهُ، لَعَلِمْتَ أَنِّي سَاءَ قَسِيمٌ عَلَى اللَّهِ ثُمَّ أَجِدُهُ سَرِيعَ الْأُجَابَةِ.**
(اصول کافی: ج ۱، ص ۴۶۰)

ترجمه: سوگند به خداوند، اگر نمی ترسیدم که عذاب الهی بر بی گناهی ، نازل گردد، متوجه می شدی که خدا را قسم می دادم و [شما را] نفرین می کردم و می دیدی چگونه دعایم سریع مستجاب می گردید.

زندگی دنیوی به دلیل محدودیت‌هایی که در عالم ماده وجود دارد به طوری است که سرنوشت انسان‌ها در آن در بسیاری از موارد به یکدیگر گره خورده است. اگر نعمت عمومی و گسترده‌ای همچون باران ببارد همه انسان‌ها، چه مؤمن و چه کافر، از مواهب آن بهره مند می‌شوند و اگر نعمتی همچون زلزله بیاید، ممکن است بخش زیادی از مردم، چه گنهکار و چه بی‌گناه، گرفتار آن شوند. به تعبیری در چنین مواردی خشک و تر با هم می‌سوزند. حوادثی در عالم دنیا به وقوع می‌پیوندد که همه را شاد و متنعم می‌گرداند و بالعکس، اتفاقاتی رخ می‌دهد که ممکن است همه را غمگین سازد؛ خوب و بد و مؤمن و کافر.

ممکن است سؤال شود که بی‌گناهان چه گناهی کرده اند که باید به پای گنهکاران بسوزند؟ دو جواب می‌توان داد: ۱- ممکن است بی‌گناهان، مرتکب گناه گنهکاران نشده باشند، اما گناهی بزرگتر به نام ترک نهی از منکر را مرتکب شده‌اند و به همین دلیل، آنها نیز گرفتار نعمت شده‌اند. امام صادق علیه السلام می‌فرماید:

«مَا أَقْرَّ قَوْمٌ بِالْمُنْكَرِ بَيْنَ أَظْهُرِهِمْ لَا يُغَيِّرُونَهُ إِلَّا أَوْشَكَ أَنْ يَعْمَهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِعِقَابٍ مِّنْ عِنْدِهِ.» (بحار الأنوار ج ۹۷ ص ۷۸ حدیث ۳۴)

هر گاه مردمی در برابر زشت کاریهایی که در میانشان صورت می گیرد دم فرو بندند و آن را تغییر ندهند، زود باشد که خداوند عزّ و جلّ کیفر خود را شامل همه آنان سازد.

آنها نیز در حقیقت، گنهکار بوده‌اند، اما گناه آنها متفاوت بوده است، بلکه گناه آنها بالاتر بوده است؛ زیرا به تعبیر روایات، همه واجبات در مقابل امر به معروف و نهی از منکر، به منزله قطره‌ای در مقابل دریا هستند. امام علی علیه السلام می‌فرمایند:

«وَمَا أَعْمَالُ الْبِرِّ كُلِّهَا وَالْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، عِنْدَ الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ، إِلَّا كَنَفْتَهُ فِي بَحْرِ لُجِّيٍّ.» (نهج البلاغه حکمت ۳۷۴)

تمام کارهای نیک و حتی جهاد در راه خدا در برابر امر به معروف و نهی از منکر چون آب دهان است در برابر دریای پهناور. پس کسی که این گناه را مرتکب شود، گناهی بالاتر از گناهان دیگر انجام داده است و باید در عقوبت گناهکاران گرفتار شود.

۲- اگر در میانه عذاب الهی، مثلا زلزله، بی‌گناهی، حتی با وجود انجام نهی از منکر، از میان برود، معلوم است که اجل او همین مقدار بوده است. اجل هرکس به یک شکل است؛ فردی با بیماری می‌میرد، دیگری با تصادف، دیگری با سگته؛ و این فرد نیز با زلزله از دنیا رفته است؛ اما قطعاً در قیامت، عوض و اجری بسیار بالاتر برای او در نظر گرفته خواهد شد.

اما قیامت چنین نیست. در قیامت، تر و خشک با هم نمی‌سوزند، بلکه هرکس به طور انفرادی، ثواب یا عقاب گناه خود را دریافت می‌کند. «وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فَرَادَى كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ» (انعام / ۹۴) همان گونه که شما را نخستین بار [در رحم مادر تنها و دست خالی از همه چیز] آفریدیم، اکنون هم تنها به نزد ما آمدید. (ترجمه انصاریان) «و لا تزر وازرةٌ وزرٍ اخرى» (فاطر / ۱۸) [در قیامت] هیچ کس بار و سنگینی دیگری را به دوش نمی‌کشد.

ممکن است سؤال شود برخی از آیات قرآن ناظر بر این است که برخی از اقوام همگی با یکدیگر به جهنم می‌روند؛ مثلاً می‌فرماید: «يقدم قومه يوم القيامة فأوردهم النار» (هود / ۹۸) در این آیه، خداوند متعال می‌فرماید: قوم فرعون همگی به دنبال او به جهنم می‌روند. از این آیه معلوم می‌شود که در قیامت هم سرنوشت انسان‌ها به یکدیگر گره خورده است.

در جواب باید گفت این یکسانی سرنوشت به دلیل همراهی آنها با یکدیگر و به تبع فرعون، در دنیا بوده است؛ به عبارت دیگر، قوم فرعون به دلیل این که در دنیا با یکدیگر و به تبع فرعون، مرتکب زشتی‌ها می‌شدند، در قیامت هم همگی با هم به جهنم می‌روند. اما آیا می‌توان پذیرفت کسی مانند مؤمن آل فرعون یا آسیه که از قوم فرعون بودند، اما مخالف مشی او عمل می‌کردند نیز در قیامت، جهنمی باشند و سرنوشت آنها با بقیه یکسان باشد؟ هرگز چنین نیست. چنین چیزی با عدالت خداوند منافات دارد. بنابراین منظور از قوم فرعون، کسانی هستند که در دنیا از او تبعیت نمودند و منظور از آن، قوم ظاهری نیست. ممکن است کسی از جهت ژن و نژاد از قوم فرعون باشد، اما در قیامت بهشتی شود و بالعکس، کسی از جهت ظاهری داخل در قوم فرعون نباشد، اما در دنیا از او تبعیت کرده باشد و در قیامت، جزو قوم او محسوب شود. پس ملاکات دنیوی با ملاکات اخروی متفاوت است.

نتیجه این که سرنوشت انسان‌ها در دنیا به شدت با یکدیگر گره خورده است و ممکن است خوب و بد در دنیا هر دو با یک آتش بسوزند، اما در قیامت قطعاً هر کدام سرنوشت خاص خود را دارند و امکان ندارد خوب و بد، به دلیل این که در دنیا کنار یکدیگر بوده اند هر دو به بهشت یا جهنم بروند. حضرت زهرا سلام الله علیها که عالمه غیر معلمه و صاحب علم لدنی است با علم به این مطلب، خطاب به ظالمان به ولایت امیرالمؤمنین ع می‌فرمایند: من از این می‌ترسم که به خاطر ظلم شما نفرینی بکنم و به دلیل این که دعای من سریع الإجابة است، عذابی بیاید و به دلیل گره خوردن سرنوشت انسانها به یکدیگر در این دنیا، بی‌گناهی نیز گرفتار عذاب شود؛ لذا از نفرین دست می‌کشم و عقوبت شما را به روز قیامت وا می‌گذارم.

البته عقوبت هر مقدار دیرتر به سراغ انسان بیاید و هر قدر به قیامت کشیده شود، بسیار سخت‌تر خواهد بود؛ لذا انسان باید از خدا بخواهد که هر چه زودتر در دنیا حساب او پاک شود و کار او به برزخ و بدتر از آن به قیامت کشیده نشود؛ «و لعذاب الآخرة اشد و أبقى» (طه/ ۱۲۷) عذاب آخرت از جهت کیفیت و کمیت بسیار شدیدتر است و از جهت زمانی، طولانی‌تر است. ظالمان به حق اهل بیت علیهم السلام نیز گمان نکنند این که در دنیا عذاب به سراغ آنها نیامده به دلیل این بوده که

خداوند از اعمال آنها راضی است، بلکه دلیل آن این است که خداوند آنها را به عذاب شدیدتر و باقی‌تر گرفتار نموده است.